

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΟΝΕΙΡΟ

ΤΟΥ Π.Κ. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗ

Ασκήσεις στη Μεσόγειο: τα πολλαπλά μηνύματα

Η μαζική συγκέντρωση ναυτικών δυνάμεων από ΝΑΤΟ, ΗΠΑ, Ρωσία και άλλες χώρες στην (Αν.) Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα και η σχεδόν ταυτόχρονη διεξαγωγή ναυτικών ασκήσεων από ΝΑΤΟ («Neptune Strike 22») και Ρωσία με συμμετοχή και αεροπλανοφόρων (αμερικανικό «Harry Truman») στο μπαγκράουντ της κρίσης στην Ουκρανία στέλνουν ορισμένα ισχυρά μηνύματα πρώτα απ' όλα στην Ελλάδα που χρειάζονται προσεκτική ανάγνωση:

Πρώτον, με την επιστροφή των γεωπολιτικών εντάσεων και την «πολιτική της ισχύος» (power politics) η Μεσόγειος (και η Μ. Θάλασσα) εμφανίζεται ως εάν να επιστρέφει στην εποχή του '60, στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, με έντονους τους ανταγωνισμούς των δύο υπερδυνάμεων, με ισχυρή παρουσία ναυτικών δυνάμεων (6ος Στόλος κ.λπ.). Όλα αυτά φωτίζουν διαφορετικά τόσο τον ρόλο των παράκτιων κρατών της περιοχής όσο και τα νομικά κείμενα και σχέσεις που ορίζουν το καθεστώς της περιοχής (όπως π.χ. τη Συνθήκη του Μοντρέ και τους υπαινημούς της Τουρκίας για την εγκατάλειψή της). Η δύναμη βέβαια που εμφανώς απουσιάζει από τη Μεσόγειο είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση ως συλλογική οντότητα, όχι μόνο στρατιωτικά που ούτως ή άλλως δεν θα μπορούσε καθώς δεν διαθέτει σήμερα τα μέσα, αλλά και πολιτικά. Και αυτό δεν το λες «στρατηγική αυτονομία» ούτε ευρωπαϊκή κυριαρχία.

Δεύτερον, η Ελλάδα ως χώρα - μέλος του ΝΑΤΟ εμπλέκεται αναποφεύκτως στις δραστηριότητες της Συμμαχίας και δεν θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά. Οφείλει να είναι αξιόπιστη χώρα - μέλος, συντελεστής σταθερότητας στην περιοχή που δεν αγνοεί όμως και τις ευρύτερες ισορροπίες (σχέσεις με Ρωσία). Αλλά αμέσως ή εμμέσως δεν αποκλείεται να εμπλακεί πέρα από τις απαιτήσεις της νατοϊκής ιδιότητας. Κάτι που εξαρτάται από την έκταση που οι Ην. Πολιτείες θα χρησιμοποιήσουν τις εκτεταμένες στρατιωτικές διευκολύνσεις τους στην Ελλάδα (ιδιαίτερα Σούδα και Αλεξανδρούπολη) είτε στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ είτε ξεχωριστά για δραστηριότητές τους σε σχέση με την κρίση στην Ουκρανία. Δεν είναι τυχαίο ότι το αεροπλανοφόρο «Harry Truman» και η συνοδεία του ήταν μόλις πριν από λίγες μέρες ελλιμενισμένο στη Σούδα. Και όπως είπε ο αμερικανός μόνιμος αντιπρόσωπος στον ΟΑΣΕ Μ. Κάρπεντερ (Καθημερινή, 23/1), «ο κόλπος της Σούδας αποτελεί ένα από τα βασικά μας πλεονεκτήματα που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε (...). Ελλάδα και ΗΠΑ είναι τόσο στενά συνδεδεμένες σε τόσους διαφορετικούς τομείς. Μιλάμε για μια πολύ

πολύ στενή συνεργασία». Το ερώτημα είναι πού σταματά «η πολύ πολύ στενή συνεργασία» και πού αρχίζουν οι (ασύμμετρες) εξαρτήσεις.

Τρίτον, καθώς οι ταυτόχρονες ασκήσεις ΝΑΤΟ, ΗΠΑ και Ρωσίας (ξανα)αναδεικνύουν την υψηλή γεωπολιτική σημασία της Μεσογείου, του Αιγαίου και των παράκτιων χωρών (Ελλάδας, Τουρκίας κ.λπ.), τα ερωτήματα για την ελληνική εξωτερική πολιτική είναι αναπόφευκτα. Οι ΗΠΑ είναι προφανές ότι υπό το φως των έντονων γεωπολιτικών αντιπαραθέσεων και της κρίσης στην Ουκρανία βλέπουν την Τουρκία να αποκτά νέα στρατηγική σημασία. Θέν και η προσπάθειά τους για την επαναφορά της στο δυτικό στρατόπεδο ως περιφερειακής δύναμης (με ικανοποίηση αιτημάτων της - αγωγός EastMed κ.λπ.). Παράλληλα βέβαια με την ισχυρή παρουσία τους στην Ελλάδα. Αλλά τώρα θα πρέπει να είναι σαφές ότι σε καμιά περίπτωση η παρουσία αυτή (ή άλλη «δέσμευση») πρόκειται να λειτουργήσει εναντίον της Τουρκίας κάτω από οποιοδήποτε συνθήκες.

Παράλληλα, η παρουσία Ρωσίας και ΗΠΑ στη Μεσόγειο λέει ότι καμιά από τις δύο χώρες δεν θα ήθελε να δει το status quo της περιοχής και ιδιαίτερα του Αιγαίου να αλλάξει. Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι ούτε ΗΠΑ ούτε Ρωσία πρόκειται να υποστηρίξουν ποτέ την επέκταση του εύρους των (ελληνικών) χωρικών υδάτων στα δώδεκα ναυτικά μίλια. Να δεχθούν δηλαδή τη μείωση των διεθνών υδάτων στο Αιγαίο από το 50% περίπου που είναι σήμερα στο 20%. Ποτέ. Και αυτό προκύπτει από την προσεκτική ανάγνωση των επίσημων δηλώσεων των δύο χωρών. Σε σχετικά ερωτήματα δε οι πρέσβεις και των δύο χωρών στην Αθήνα δίνουν πανομοιότυπες σχεδόν απαντήσεις. Εφαρμογή της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας που αναφέρεται σε επέκταση μέχρι τα δώδεκα ν.μ. και όχι κατ' ανάγκη σε δώδεκα. Το σημερινό status quo στο Αιγαίο δεν πρέπει να παραβιαστεί από καμιά χώρα. Είναι ιερό και για τους δύο.

Πολλαπλών μηνυμάτων οι μεσογειακές ασκήσεις λοιπόν. Αλλά πόλεμος για την Ουκρανία δεν πρόκειται να γίνει έστω και έπειτα από ρωσική εισβολή. Η Δύση δεν θέλει να θυσιάσει ούτε έναν στρατιώτη για τη χώρα αυτή. Πόλεμος στη Μεσόγειο ως ακραίο σενάριο μπορεί όμως να γίνει.

Ο καθηγητής Π.Κ. Ιωακείμης είναι πρώην πρεσβευτής - σύμβουλος του ΥΠΕΞ και μέλος της συμβουλευτικής επιτροπής των FEPS και ΕΛΙΑΜΕΠ. Τελευταίο του βιβλίο: *Επιτεύγματα και Στρατηγικά Λάθη της Εξωτερικής Πολιτικής της Μεταπολίτευσης* (εκδ. Θεμέλιο)